

Motion till riksdagen 2025/26:2700

av **Niklas Karlsson (S)**

Ett modernt och adekvat nämndemannasystem

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett modernt och adekvat nämndemannasystem och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Nämndemannasystemet är en unik del av Sveriges rättssystem där lekmän, det vill säga personer utan juridisk utbildning, deltar i rättegångar som en del av domstolens sammansättning. Nämndemannens roll är att vara allmänhetens representant i domstolen. På så sätt inkluderas synpunkter från vanliga medborgare. Genom att tillföra olika perspektiv och erfarenheter bidrar man till mer nyanserade beslut och en mer demokratisk och diversifierad rättsprocess, vilket kan stärka allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Folklig förankring och demokratisk insyn är en viktig del av svensk rättstillämpning.

Nämndemän utses ofta av politiska partier, vilket kan leda till att politiska överväganden påverkar rättsskipningen vilket i sin tur riskerar underminera rättssystemets oberoende och objektivitet. För att minimera dessa risker för politiska domar måste de politiska partierna ta ett större ansvar vid nomineringarna av lämpliga personer för uppdraget. Därutöver måste villkoren för den som blir nämndeman förbättras.

Nominerade personer måste få insikt i hur viktigt det är att vara opolitisk och opartisk när de tar ställning och dömer. Det kan till exempel handla om

- utbildning för nämndemän i grundläggande juridik och rättsliga principer, liksom att erbjuda regelbunden kompetensutveckling under tjänstgöringstiden,
- ett system för regelbunden översyn och utvärdering av nämndemännens arbete bör övervägas, liksom att låta parter i rättegångar ge feedback på deras insatser,
- förbättra arbetsvillkor för nämndemän genom att erbjuda adekvat ersättning, flexibla arbetstider och tillgång till psykologiskt stöd vid svåra fall.

Nämndemannasystemet är en viktig och omistlig del i svensk rättsskipning. Därför bör det utvecklas och förbättras genom att göras mer effektivt, rättvist och förankrat i det moderna samhället för att stärka rättssäkerheten och förtroendet för rättsväsendet.

Niklas Karlsson (S)